

Мовно-літературна галузь

Освітній компонент:

Мови корінних народів та національних меншин України

Навчальна програма з гагаузької мови та читання (складник типової освітньої програми) для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою

Результати навчання

На кінець II циклу навчання

Здобувач / здобувачка початкової освіти (учень / учениця):

- 1) взаємодіє з іншими усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення власного естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;
- 3) висловлює свої думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;
- 4) оцінює індивідуальне мовлення – своє та інших учнів, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

п/п	<i>II цикл (3-4 клас)</i>	
	<i>Загальні результати</i>	<i>Обов'язкові результати навчання здобувачів початкової освіти:</i>
<i>до пункту 1</i>		
1.1	Сприймає усну інформацію	Сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію.
1.2	Перетворює усну інформацію	На основі почутого малює схеми, таблиці, добирає ілюстрації; передає інформацію стисло і вибірково; переказує текст за різними завданнями.
1.3	Виокремлює інформацію	Виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою.
1.4	Аналізує та інтерпретує усну інформацію	Визначає за допомогою вчителя тему, основні ідеї усної інформації; обговорює зміст, форму та окремі деталі простих текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб.
1.5	Оцінює усну інформацію	Висловлює власні думки щодо усного повідомлення, простого тексту, медіатексту; пояснює свої погляди, спираючись на власний досвід, визначає позицію співрозмовника, погоджується

		з нею або заперечує її.
1.6	Висловлює і захищає власні погляди	Висловлює власні погляди, підтверджуючи їх прикладами; враховує думки інших осіб; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди.
1.7	Використовує словесні й несловесні засоби під час представлення своїх думок	Вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; розпізнає емоції своїх співрозмовників, використовує відомі словесні й несловесні засоби для передавання емоцій та настрою; розпізнає певні засоби художньої виразності в тексті; може використати їх у власному мовленні; створює невеличкі за обсягом і прості медіапродукти за допомогою вчителя (або самостійно)
1.8	Регулює власний емоційний стан	Розповідає про власні відчуття та емоції від прослуханого / побаченого; ввічливо спілкується, використовуючи у власному мовленні формули мовленнєвого етикету.
до пункту 2		
2.1	Сприймає текст	Передбачає за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів.
2.2	Аналізує та інтерпретує текст	Пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє головне і другорядне в тексті; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті; визначає форму і пояснює зміст простих медіатекстів.
2.3	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід	Розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту; описує емоції літературних персонажів та відтворює їх під час інсценування.
2.4	Оцінює текст	Висловлює власне ставлення до змісту прочитаних творів, образів літературних персонажів, думки з приводу простих медіатекстів та наводить аргументи до власних висловлювань, використовуючи текст або спираючись на свій досвід, інші джерела інформації.
2.5	Обирає тексти для читання	Самостійно обирає книжку для читання; пояснює свій вибір метою читання (для задоволення власних читацьких інтересів, пошуку потрібної навчальної/ цікавої інформації)
2.6	Перетворює інформацію	На основі тексту малює /добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно; складає план, таблицю.
2.7	Читає творчо	Експериментує з текстом (змінює сюжет, кінцівку, місце подій, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує з

		репліками під час театралізації тощо).
до пункту 3		
3.1	Створює письмові висловлення	Пише розбірливо рукописними буквами, в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлювання, записує їх, урахувавши мету та адресата, дотримуючись норм літературної мови; користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює (за допомогою вчителя або інших дорослих) прості медіатексти, використовує певні форми їх презентації.
3.2	Взаємодіє онлайн	Створює короткі письмові повідомлення і обмінюється ними.
3.3	Редагує письмові тексти	Перевіряє написане, виявляє і виправляє недоліки власного письма самостійно (або за допомогою інших) та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування.
до пункту 4		
4.1	Аналізує мовні явища	Аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками.
4.2	Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості	Експериментує зі звуками, словами, фразами в мовних іграх; аналізує за допомогою вчителя мовлення літературних персонажів; використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання.

Результати навчання та пропонований зміст з гагаузької мови та читання для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти	
3 клас	
Сучасна гагаузька літературна мова (Мова, читання, письмо і розвиток мовлення)	
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: розуміє мовлення вчителя; розуміє зміст коротких текстів (6–7 речень); розуміє діалогічні та монологічні тексти, побудовані на засвоєному мовному матеріалі; розуміє в цілому тексти, що містять незнайомі слова (1–1,5%); розуміє короткі автентичні тексти за допомогою контексту або рідної говірки.</p>	<p>Сприйняття усної інформації Аудіювання Розвиток умінь і навичок аудіювання. Розуміння змісту тексту за допомогою контексту. Розуміння змісту тексту за допомогою мовної здогадки на основі засвоєного мовного матеріалу. Розуміння змісту тексту за допомогою власного мовного досвіду учнів як носіїв гагаузької говірки.</p>

<p>Учень/учениця: вміє з урахуванням орфоепічних норм інтонувати речення; використовує правила висловлювання згоди або незгоди (відповідно до комунікативної ситуації), просить пробачення, висловлює співчуття, пропозиції, відмову, схвалення / несхвалення, ставлення (негативне або позитивне) тощо; правильно вимовляє слова з ненаголошеними голосними; правильно вимовляє слова із дзвінками та глухими приголосними.</p>	<p>Говоріння (діалогічне та монологічне мовлення) Розвиток зв'язного монологічного мовлення: – усний переказ; – повідомлення; – описування явищ та об'єктів; – репліки (запитання/відповіді) для діалогу. Розвиток навичок діалогічного мовлення: – запитання; – відповіді на запитання; – реагувати на репліки. Варіативність мовних засобів та активізація інтересу до вивчення літературної мови.</p>
Змістова лінія «Читаємо»	
<p>Очікувані результати</p>	<p>Зміст навчання</p>
<p>Учень/учениця: виразно читає вголос з відповідним наголосом та інтонуванням; читає вголос та мовчки з повним розумінням (обсяг тексту – до 350 друкованих знаків); читає зі швидкістю 50–70 слів за хвилину; розуміє нескладні автентичні різнопланові тексти (вірші, тексти пісень, оголошення), написи (вивіски, цінники, адреси); розуміє мову ігор, загадок, скоромовок.</p>	<p>Читання Оволодіння технікою читання (правильна вимова з урахуванням графічних знаків). Різновиди читання (вголос, мовчки). Ознаки читання (плавне, свідоме, правильне, виразне, чітке). Поступове формування навичок роботи з текстом (читання з розумінням, аналіз змісту, визначення головної думки, пошук відповідей на запитання тощо).</p>
<p>Учень/учениця: розуміє сюжет і переказує зміст прочитаних в класі або самостійно казок, легенд (2–3 твори), знає прізвище автора та головних героїв літературних казок; виразно декламує напам'ять вірші (2–3 вірша за вибором вчителя або учнів), розуміє зміст пісні, розповідає напам'ять скоромовки (2–3), загадки (2–3), прислів'я (2–3); розрізняє жанри літературних творів за їх особливостями (казка, вірш, оповідання, жарт, байка, прислів'я, загадка); переказує зміст рекомендованих вчителем для читання творів гагаузьких письменників, присвячених місту, селу, родині;</p>	<p>Тематика спілкування та перелік текстів для розвитку мовлення 1. Усна народна творчість. Гагаузькі народні та літературні казки, легенди, вірші, обрядові пісні, скоромовки, загадки, прислів'я. 2. Рідний край. Моє місто, село. 3. Україна. Київ – столиця Україна. 4. Осінь. Календар. Твори класичної і сучасної дитячої літератури про природу восени. 5. Життя в родині. Ставлення дитини як члена родини до рідних, родинні зв'язки, традиції. Стосунки між батьками і дітьми. Поняття про національні особливості, родовід.</p>

<p>вільно використовує у власному мовленні вивчені за тематичними групами слова (назви спорідненості, рис характеру людини), а також слова, що відображають специфіку матеріальної гагаузької культури та культури гагаузів, які мешкають на території України; розуміє і переказує зміст творів, присвячених шкільному життю, ставлення до вчителів, ровесників, друзів; під керівництвом вчителя, а також самостійно складає власні висловлювання про вшанування гагаузьких народних звичаїв, обрядів у сучасному житті гагаузів; відтворює зміст вивчених творів гагаузької дитячої літератури, знає прізвища їх авторів; розуміє роль книги у житті людини, розрізняє види книжок та їх призначення, а також їх структурні елементи; володіє елементарними країнознавчими відомостями, вільно розповідає про пам'ятки Комрата; використовує набуту інформацію у власному мовленні.</p>	<p>6. Шкільне життя. Учні нашого класу. Мій приятель. Висвітлення теми дружби в літературних творах.</p> <p>7. Зима. Зимові свята. Твори класичної і сучасної дитячої літератури про природу взимку.</p> <p>8. Мій дім. Мої колекції. Розпорядок дня.</p> <p>9. Весна. Казки, оповідання, легенди про красу природи, ставлення людини до природи, турбота про її збереження. Гагаузькі весняні звичаї та обряди.</p> <p>10. Книга – джерело знань. Твори гагаузьких письменників про книгу, її роль у житті людини, про школярів, про ставлення до навчання, вчителів.</p> <p>11. Подорож до Комрата.</p> <p>12. Літо. Твори різних літературних жанрів про природу влітку.</p>
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця:</p> <p>пише зі швидкістю 20–30 знаків за хвилину;</p> <p>правильно пише слова з вивченими орфограмами;</p> <p>розрізняє на письмі буквосполучення, що передають один звук, і фонемі, які відповідають різним звукам;</p> <p>пише на слух слова, словосполучення, прості речення та короткі тексти (4–6 речень);</p> <p>пише переказ почутого, прочитаного, за малюнком;</p> <p>пише під диктовку;</p> <p>редагує текст (у межах вивченого);</p> <p>вміє написати листівку-вітання.</p>	<p style="text-align: center;">Письмо</p> <p>Розвиток графічних вмінь та навичок.</p> <p>Переказ (70–80 слів).</p> <p>Диктант (50–70 слів).</p> <p>Складання плану переказу за допомогою вчителя.</p> <p>Формування навичок самоконтролю та самоперевірки.</p> <p>Основи редагування письмового тексту.</p>
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	

Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: сприймає прості медіапродукти (комікси, дитячі мультфільми, фільми тощо); бере участь в обговоренні змісту медіапродуктів; висловлює свої думки й почуття з приводу перегляду простих медіапродуктів.</p>	<p>Візуальні медіа – фотографія як джерело інформації (наприклад: пейзаж, портрет, сюжетна світлина), малюнок як джерело інформації. Комікси.</p> <p>Аудіовізуальні медіа – мультфільми, (улюблений герой, колір, звук, музика в мультфільмах); критерії добору мультфільмів для перегляду.</p>
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: диференціює зв'язний текст та розрізняє за змістом речення; визначає тему і головну думку тексту; вміє ділити текст на складові; підбирає заголовок; виділяє абзаци; розрізняє тексти за жанром; редагує текст у межах вивченого.</p>	<p style="text-align: center;">Текст</p> <p>Поширення поняття про текст. Тема і головна думка тексту. Структура тексту. Заголовок. Абзац. Типи текстів (розповідь, опис, міркування).</p>
<p>Учень/учениця: складає прості речення різного типу; вміє розрізняти типи речень за метою висловлювання; дотримується регламентованого порядку слів у реченні; розрізняє головні та другорядні члени речення; дотримується правил пунктуації.</p>	<p style="text-align: center;">Синтаксис</p> <p>Розширення поняття про речення. Головні та другорядні члени речення. Типи речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні) та за емоційним забарвленням (окличні й неокличні). Питальні речення (з питальним словом; з питальною часткою). Загальне уявлення про порядок слів.</p>
<p>Учень/учениця: диференціює частини мови (в межах вивченого); правильно відмінює дієслова усно та на письмі; правильно відмінює іменники, порядкові числівники і прикметники; лічить до 100; відтворює морфологічний аналіз.</p>	<p style="text-align: center;">Морфологія</p> <p>Загальне уявлення про граматичні ознаки частин мови. Формування вміння знаходити частини мови в тексті. Вживання іменників. Відмінки та число іменників (повторення та розширення поняття про морфологічні ознаки іменника). Види іменників (власні й загальні назви). Прикметник. Число прикметників (повторення та розширення). Повторення поняття про дієслово: розпізнавання дієслів у тексті. Особа і число дієслова.</p>

	<p>Спостереження за формами часу дієслова у тексті:</p> <ul style="list-style-type: none"> – теперішній; – майбутній; – минулий. <p>Повторення та розширення поняття про числівник (кількісні й порядкові числівники). Кількісні числівники (1–100).</p> <p>Розширення поняття про займенник. Вживання різних форм займенників у мові. Особові займенники.</p> <p>Післяйменник.</p> <p>Поняття про прислівник.</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>знає букви алфавіту та їх звукове значення; розрізняє голосні й приголосні звуки; розрізняє тверді й м'які приголосні; розрізняє глухі й дзвінки приголосні; робить звуковий та звуко-буквений аналіз слів; моделює звуко-складову структуру слів; знаходить у тексті слова без наголосу та вміє пояснити вимову та правопис енклітик та проклітик (ненаголошених слів).</p>	<p>Фонетика</p> <p>Повторення та поширення поняття про звуки і букви.</p> <p>Вимова і правопис.</p> <p>Формування навичок подолання діалектних відхилень на фонетичному рівні.</p> <p>Загальне уявлення про звукові зміни.</p> <p>Вимова, правопис і перевірка написання ненаголошених голосних.</p> <p>Вимова, правопис і перевірка написання глухих/ дзвінких приголосних. Правила наголошення.</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>розуміє значення слів; розрізняє пряме й переносне значення слова (в рамках вивченого); розрізняє антоніми та синоніми; знає принципи користування двомовним словником.</p>	<p>Лексика</p> <p>Значення слова:</p> <ul style="list-style-type: none"> – однозначні й багатозначні слова; – пряме й переносне значення слів; – синоніми; – антоніми. <p>Формування навичок подолання діалектизмів на лексичному рівні.</p> <p>Основи роботи зі словниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правописний словник; – двомовний словник.
<p>Учень/учениця:</p> <p>визначає споріднені слова; визначає структуру слова; розрізняє похідні й непохідні слова; практично використовує знання принципів побудови правописного словника та правила роботи з ним.</p>	<p>Будова слова</p> <p>Будова слова (розширення і повторення).</p> <p>Словотвір:</p> <ul style="list-style-type: none"> – споріднені слова; – похідні слова; – вимова і правопис частин слова.
4 клас	
Сучасна гагаузька літературна мова	

(Мова, читання, письмо і розвиток мовлення)	
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: розуміє усне мовлення вчителя: завдання, прохання, інструкції тощо; розуміє усне мовлення однокласників; розуміє короткі тексти (до 8 речень): оголошення, діалоги, вірші, пісні тощо; сприймає і розуміє аудіозаписи висловлювань носіїв літературної мови, що звучать у повільному темпі (1–1,5 хв.); аудіотексти, що містять до 2 % невідомих слів і окремих граматичних явищ, про значення яких можна здогадатися з контексту або за допомогою рідної говірки.</p>	<p style="text-align: center;">Сприйняття усної інформації</p> <p>Аудіювання Розвиток умінь і навичок аудіювання. Аудіювання незнайомого художнього тексту (2–3 хв.). Аудіювання незнайомого науково-популярного тексту (1–2 хв.). Розвиток образного мислення. Розвиток уваги та пам'яті. Формування і розвиток навичок розуміти мовлення носіїв літературної мови. Розуміння змісту тексту за допомогою контексту, мовної здогадки на основі засвоєного мовного матеріалу та власного мовного досвіду учнів.</p>
<p>Учень/учениця: робить короткі повідомлення; розповідає про певні події; переказує зміст прочитаного або прослуханого тексту; описує явища та об'єкти; вміє переконати співрозмовника в чомусь; висловлює свою думку та своє ставлення до предмета мовлення; правильно і швидко реагує на репліку співрозмовника реактивною реплікою; створює діалог у стандартних ситуаціях спілкування; створює мікродіалог, виступаючи у певних ролях; чує й виправляє помилки у власній усній мовленнєвій практиці.</p>	<p style="text-align: center;">Говоріння (монологічне та діалогічне мовлення)</p> <p>Монологічне мовлення: – зв'язне висловлювання (повне, розгорнуте, завершене) обсягом 7–8 речень; – переказ тексту; – опис певних подій; – опис явищ та об'єктів.</p> <p>Діалогічне мовлення: – складання діалогів за схемами: діалог-обмін думками, діалог-домовленість, діалог-розпитування; – обсяг висловлювання кожного співрозмовника – 4–5 реплік; – рольові ігри за темою; – інсценування прочитаного тексту. Подолання діалектних відхилень в усній мовленнєвій практиці (в межах вивченого).</p>
Змістова лінія «Читаємо»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: виразно читає вголос згідно з орфоепічною нормою (наголос, редукація голосних, асиміляція приголосних, інтонування);</p>	<p style="text-align: center;">Читання</p> <p>Розвиток навичок свідомого читання. Методи та прийоми читання: – вголос або мовчки; – читання ланцюжком; – вибіркове;</p>

<p>читає вголос та мовчки з повним розумінням (обсяг тексту – до 500 друкованих знаків);</p> <p>читає зі швидкістю 80–90 слів на хвилину; розуміє нескладні автентичні різнопланові тексти (вірші, тексти пісень, оголошення), написи (вивіски, цінники, адреси);</p> <p>розуміє мову ігор, загадок, скоромовок;</p> <p>читає текст, що містить невідомі (до 1 %) і нові (до 1 %) слова, з використанням двомовного словника.</p>	<p>– в особах;</p> <p>– переглядання тексту для відповіді на запитання;</p> <p>– читання з певним завданням (граматичним або літературним).</p> <p>Формування вміння робити висновки за змістом прочитаного, про розкриття автором теми, зображення подій і героїв.</p> <p>Формування інтересу до читання.</p> <p>Виховання емоційного ставлення до літературних творів.</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>вільно користується знаннями про гагаузьку усну народну творчість, а також знаннями, які відображають специфіку гагаузької культури і культури гагаузів, які проживають на території України;</p> <p>знає напам'ять 2–3 вірша, 2–3 уривки з вивчених творів, 3–4 загадки, 3–4 прислів'я, 1–2 народні пісні (за вибором учителя або учня);</p> <p>розуміє і переказує твори гагаузьких авторів, присвячених місту, селу;</p> <p>використовує у власному мовленні тематичні групи слів (назви транспортних засобів, днів тижня, місяців, назви професій), а також слів, що відображають специфіку гагаузької матеріальної культури;</p> <p>розуміє і переказує зміст художніх творів, присвячених дитині, родинним зв'язкам, сімейним традиціям;</p> <p>розповідає про гагаузькі народні звичаї, обряди, народні прикмети;</p> <p>розповідає про твори гагаузької дитячої літератури, їх авторів;</p> <p>розрізняє навчальну, художню та довідкову літературу, має уявлення про жанрове і тематичне багатство книжкових фондів;</p> <p>розпізнає автора за уривком тексту, назвою твору, а також вміє знаходити інформацію про назви творів та їх авторів;</p> <p>розуміється на оформленні книжки (обкладинка, корінець, сторінка, текст, нумерація сторінок, ілюстрації, зміст).</p>	<p>Тематика спілкування та перелік текстів для розвитку мовлення</p> <p>1. Усна народна творчість. Гагаузькі народні та літературні казки, легенди, байки, дитячі народні ігри, пісні, скоромовки, лічилки, прислів'я, загадки. Казки, байки народів світу.</p> <p>2. Рідний край. Моє місто, село. Транспорт у місті.</p> <p>3. Україна. Видатні українці. Герої-захисники України.</p> <p>4. Природа восени. Назви днів тижня, місяців в українській (російській) та гагаузькій мовах. Народні прикмети про осінь. Осінній ліс.</p> <p>5. Моя родина. Мої батьки. Дитина як член родини, ставлення до рідних і близьких людей, сімейні традиції, культура спілкування. Професії батьків.</p> <p>6. Світ захоплень дитини, дитячі розваги.</p> <p>7. Природа взимку. Зустріч свята св. Миколая, святкування Різдва Христового, Нового року. Народні традиції і звичаї святкувань. Турбота людей про тварин, птахів узимку.</p> <p>8. Мій дім. Домашня праця.</p> <p>9. Весна. Великдень.</p> <p>10. Гагаузькі письменники – дітям (твори гагаузьких письменників та поетів М. Танасоглу, Д. Танасоглу, М. Бабоглу, М. Кьося, Т. Арнаут, І. Кіор, Т. Сюрма, Т. Маріноглу, Т. Занета, К. Василіоглу та ін.). Моя улюблена книжка.</p>

	<p>11. Розповідь про видатного гагаузького діяча Михайла Чакіра.</p> <p>12. Літо. На пошті. Розмова по телефону.</p>
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: записує на слух слова, словосполучення, речення та короткі тексти (до 6–8 речень); пише зі швидкістю 25–35 знаків на хвилину; пише диктанти різних типів; описує предмет, особу, явище; вміє оформити лист, листівку-вітання; пише короткий переказ прочитаного, почутого, за малюнком або серією малюнків; редагує текст самостійно або за допомогою правописного словника; знаходить і виправляє помилки у власній письмовій мовленнєвій практиці (в межах вивченого матеріалу).</p>	<p style="text-align: center;">Письмо</p> <p>Удосконалення письмового мовлення. Види письмових робіт: – диктант (40–50 слів); – переказ (40–70 слів); – твір (50–70 слів). Правила редагування тексту (в межах засвоєних мовних знань і мовленнєвих умінь і навичок). Розвиток навичок самоконтролю та самоперевірки. Подолання діалектних відхилень у письмовій мовленнєвій практиці учнів (у межах вивченого).</p>
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: сприймає прості медіапродукти (комікси, дитячі мультфільми, фільми тощо); бере участь в обговоренні змісту медіапродуктів; висловлює свої думки й почуття з приводу перегляду простих медіапродуктів; створює за допомогою вчителя прості візуальні медіа (фотографії, онлайн-повідомлення).</p>	<p>Візуальні медіа – фотографія як джерело інформації (наприклад: пейзаж, портрет, сюжетна світлина), малюнок як джерело інформації. Комікси.</p> <p>Аудіовізуальні медіа – мультфільми (улюблений герой, колір, звук, музика в мультфільмах). Критерії добору мультфільмів для перегляду.</p>
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
Очікувані результати	Зміст навчання
<p>Учень/учениця: вміє знаходити ключові слова; визначає тему та головну думку тексту; розрізняє науковий і художній тексти; редагує текст шляхом скорочення, заміни, додавання, переміщення (в рамках вивченого).</p>	<p style="text-align: center;">Текст</p> <p>Розвиток уявлень і знань про текст. Розвиток умінь визначати тему тексту. Розвиток уміння добирати заголовки. Узагальнення знань про будову і типи текстів. Розширення уявлень про види текстів: художній, науковий.</p>
Учень/учениця:	Синтаксис

<p>складає прості речення; розрізняє типи речень за метою висловлювання; дотримується регламентованого порядку слів у реченні; розрізняє головні, другорядні, однорідні члени речення; утворює складні речення за зразком; розрізняє пряму та авторську мову; дотримується правил пунктуації (в рамках вивченого матеріалу).</p>	<p>Розширення знань про речення. Головні члени речення (підмет і присудок). Поняття про другорядні члени речення (додаток, означення, обставина). Поняття про однорідні члени речення. Складне речення (загальне уявлення). Сполучники (ама, хем, йада, оса, да, йа). Поняття про пряму мову. Авторська мова. Звертання. Пунктуація. Елементарні поняття про синтаксичний аналіз речення.</p>
<p>Учень/учениця: розрізняє назви істот та неістот; вміє правильно відмінювати дієслова усно і на письмі; вміє правильно відмінювати іменники, займенники, числівники; лічить до 1000; диференціює часи дієслова (в рамках вивченого); вживає дієслова у позитивній, питальній, заперечній формах; утворює дієслова від іменників і прикметників; розрізняє займенники у реченні; розрізняє прикметники у реченні; визначає число прикметників; робить морфологічний аналіз слова.</p>	<p>Морфологія Загальне поняття про частини мови. Роль частин мови у творенні граматичних форм слів. Іменник, його загальне значення, питання, на які він відповідає. Іменники – назви істот та неістот. Зміна іменників за числами. Відмінки. Загальне поняття про відмінювання іменників. Назви відмінків, їх скорочений запис, відмінкові питання. Іменник у реченні. Прикметник, його загальне значення, питання, на які він відповідає. Число прикметника. Однина та множина прикметника. Прикметники, що виступають у ролі іменника. Прикметник у реченні. Займенник. Особові займенники (bän-biz, sän-siz, o-onnar) та їх змінювання. Відмінювання особових займенників в однині та множині. Роль займенників у реченні. Дієслово, його загальне значення, питання, на яке воно відповідає. Неозначена форма дієслова. Зміна дієслова за часами, особами, числами. Стан дієслова.</p>

	<p>Особові закінчення дієслів теперішнього часу.</p> <p>Особові закінчення дієслів у минулому часі.</p> <p>Особові закінчення дієслів у майбутньому часі.</p> <p>Роль дієслова в реченні.</p> <p>Загальне поняття про числівник.</p> <p>Кількісні й порядкові числівники у межах 10 (без термінів).</p> <p>Загальне поняття про прислівник.</p> <p>Поняття про післяйменник. Вживання післяйменників для зв'язку слів у реченні.</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>вміє враховувати на письмі чергування звуків;</p> <p>дотримується норм літературної вимови та правил правопису (в рамках вивченого);</p> <p>вміє фіксувати діалектні відхилення у власній мовленнєвій практиці та в мовленні оточуючих (у рамках вивченого).</p>	<p>Фонетика</p> <p>Система голосних і приголосних звуків.</p> <p>Алфавіт.</p> <p>Поділ слів на склади. Багатоскладові слова.</p> <p>Наголос.</p> <p>Орфоепічні норми. Поняття про орфоепічні словники.</p> <p>Розвиток навичок подолання діалектних відхилень на фонетичному рівні.</p> <p>Виправлення помилок, що зроблені під впливом ненормативного вимовляння.</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>визначає лексичне значення слова;</p> <p>змінює значення слова залежно від зв'язку з іншими словами у реченні;</p> <p>правильно, доречно вживає слова й усталені вирази;</p> <p>визначає пряме та переносне значення слова;</p> <p>добирає і пояснює лексичне значення синонімів і антонімів, добирає синонімічні й антонімічні пари слів;</p> <p>вміє користуватися словниками різних типів, перекладати слова з української (російської) мови гагаузькою і навпаки.</p>	<p>Лексика</p> <p>Слово та його лексичне значення.</p> <p>Тематичні групи слів.</p> <p>Найуживаніші усталені вирази.</p> <p>Багатозначність слів. Пряме та переносне значення слова.</p> <p>Синонімічні та антонімічні пари слів.</p> <p>Переклад слів з української (російської) мови гагаузькою і навпаки.</p> <p>Словники різних типів (тлумачні, перекладні, орфоепічні).</p>
<p>Учень/учениця:</p> <p>вміє робити аналіз будови слова;</p>	<p>Будова слова</p> <p>Будова слова (розширення та повторення)</p> <p>Основа та закінчення.</p>

<p>знаходить у тексті спільнокореневі та складні слова; вміє підкреслити основу слова; знаходить корінь та афікс; визначає споріднені слова; правильно записує складні слова; практично використовує знання принципів побудови орфографічного словника та правил роботи з ним; знає принципи користування двомовним словником.</p>	<p>Знаходження кореня та закінчення у слові. Повторення та закріплення знань про спільнокореневі слова. Словотвір: - споріднені слова; - складні слова; Основні роботи зі словниками: - орфографічний словник; - двомовний словник.</p>
--	---

Обов'язкові результати навчання здобувачів початкової освіти

II цикл навчання:

Взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію у різних комунікативних ситуаціях:

критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію;
на основі почутого може створювати асоціативні схеми, таблиці; стисло і вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями;
виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення невеличкого власного висловлювання;
визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; коментує зміст текстів, зокрема медіатекстів, зіставляє із власними спостереженнями, враховує думки інших осіб;
висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіатексту, визначає позицію співрозмовника, погоджується з нею або заперечує її;
висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди;
обирає вербальні та невербальні засоби спілкування, доречно використовує їх для спілкування та створює прості медіатексти відповідно до комунікативної мети; вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; за необхідністю використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у творах різних жанрів;
описує власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого/побаченого; доречно використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету;

Сприймає, аналізує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення свого досвіду:

прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів;
пов'язує елементи інформації в цілісну картину; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює висновки на основі інформації, виявленої в тексті; пояснює зміст простих медіатекстів;
описує емоційний стан персонажів, співпереживає;
висловлює власне ставлення до прочитаних або прослуханих творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва і навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту медіатексту;
розуміє мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти;

на основі тексту створює простий план, таблицю;
експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації).

Висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі реального часу з дотриманням норм літературної мови:

пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлювання, записує їх, ураховуючи мету та адресата і дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює невеличкі тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їх презентації;

знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного.

Досліджує індивідуальне мовлення при використанні мови для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами та аналізує їх у межах тем за програмою:

аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками; використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання.

Програму підготували: Арнаут Ф. І., Мілков А. М., Кулаксіз О. С., Дімова В. М., Сюрма Є. П..